

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ В НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ УКРАЇНИ

Литвиненко Я. В.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Кисельова О. І.

к.ю.н., ст. викладач кафедри АППФЕБ, Сумський державний університет

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема захисту дітей є домінуючими. У цьому напрямку прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, котрі визначають життя людини найвищою соціальною цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод - головним обов'язком демократичної держави. У зв'язку з цим важливим є звернення до міжнародних актів, у яких закріплені певні стандарти захисту неповнолітніх [1, с. 495].

Започаткування міжнародних стандартів у сфері захисту дітей розпочалося із ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року Конвенції про права дитини, яка зобов'язує держави, котрі її ратифікували, вжити заходів щодо забезпечення та захисту прав дітей. Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини 27 лютого 1991 р. [2].

Відповідно до ст. 26 Конвенції про права дитини держави - учасниці визнають за кожною дитиною право користуватися благами соціального забезпечення, включаючи соціальне страхування, і вживають необхідних заходів щодо досягнення повного здійснення цього права згідно з національним законодавством. Прикладом реалізації даної норми може слугувати Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», де дитині померлого виплачується пенсія у зв'язку із втратою годувальника. Дана Конвенція також передбачає, що держави - учасниці відповідно до національних умов та своїх можливостей допомагають батькам та іншим особам, які виховують дітей у здійсненні цього права і за потреби надають матеріальну допомогу та підтримують програми, особливо щодо забезпечення дитини харчуванням, одягом житлом. Так в Україні відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» виплачується матеріально допомога родині, яка не здатна забезпечувати щомісячний дохід на рівні прожиткового мінімуму. Також передбачена матеріальна допомога сім'ям з дітьми відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми». Отже, національні закони щодо перелічених вище норм відповідають міжнародним стандартам.

Особливу увагу у міжнародних стандартах приділено дітям - сиротам та дітям, позбавлених батьківського піклування, так стаття 20 Конвенції ООН про права дитини чітко встановлює відповідальність держави за забезпечення догляду за дитиною, яка залишилася без батьківського піклування: «Дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних якнайкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особистий захист і допомогу, що надається державою» [3].

Конституція України у свою чергу (ст. 52) передбачає, що «утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу»[4]. Для реалізації цих вимог у країні створена відповідна законодавча база. Зокрема Законом України «Про забезпечення організаційно - правових умов соціального захисту дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», у якому визначені правові, організаційні, соціальні засади та гарантії державної підтримки цієї категорії дітей, Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» та інші. Однак зазначені заходи не гарантують забезпечення прав дітей відповідно до міжнародних стандартів. Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року» передбачає створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї. З цією метою ставить такі завдання: розроблення стандартів функціонування системи закладів для дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; розроблення та запровадження механізму фінансування потреб дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною», для чого: збільшити рівень влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у будинки сімейного типу і прийомні сім'ї у 2016 році - до 80 відсотків; зменшити кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у 2016 році - до 13 відсотків. Вищезазначені положення на даний час не реалізовані та мають більш декларативний характер.

Міжнародні стандарти також закріплюють право на освіту для дітей. Так, статтями 28 та 29 Конвенції ООН про права дитини визначається зміст зобов'язань держави щодо забезпечення права дитини на освіту, зокрема: запровадження безплатної й обов'язкової початкової освіти; сприяння розвитку різних форм середньої освіти - як загальної, так і професійної, та забезпечення її доступності для всіх дітей; забезпечення доступності вищої освіти на підставі здібностей дитини, а також доступності інформації та матеріалів у галузі освіти й професійної підготовки для всіх дітей; сприяння регулярному відвідуванню шкіл і зменшенню кількості учнів, які залишають школу. Статтею 53 Конституції України визнано право кожного на освіту, а також визначено обов'язковою повну загальну середню освіту. Забезпечення якісної освіти та рівного доступу до неї усіх категорій дітей та молоді є однією з найскладніших проблем, так як в Україні недостатня кількість освітянських закладів.

Особлива увага у міжнародних стандартах приділяється дітям - інвалідам. Україна підписала, а 16 грудня 2009 р. Ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів та Факультативний протокол до неї. Відповідно до чинних нормативно-правових актів дітям - інвалідам гарантується право на матеріальне забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України та їхню соціальну захищеність шляхом встановлення державної соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму. Статтею 23 Конвенції про права дитини передбачено, що держави - учасниці визнають, що дитина, у якої є розумові або фізичні вади має жити повноцінним і достатнім життям у гідних умовах, які сприяють почуттю впевненості в собі та полегшують її активну участь у житті суспільства. Нажаль, в Україні дана норма реалізується не в повній мірі: не вистачає реабілітаційних закладів, не створені умови для інтеграції дітей з інвалідністю до загального

освітнього процесу, недоступність для таких дітей більшості приміщень, аптек, поліклінік, закладів культурного та соціального призначення, транспорту [2].

Наступним документом, що закріплює стандарти соціального захисту неповнолітніх, є Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, які були прийняті у 1966 році та ратифіковані УРСР 19 жовтня 1973 р., таким чином, ці документи є частиною національного законодавства[5]. Стандарти соціального захисту неповнолітніх містяться також у Конвенціях та Рекомендаціях Міжнародної організації праці. Відповідно до ст. 6 Конвенції МОП № 182 про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці 1999 р. [6].

Національне законодавство з питань трудових прав дітей досить детально і жорстко регулює відносини щодо застосування праці неповнолітніх. Так, ст. 188 Кодексу законів про працю України заборонено прийняття на роботу осіб, молодших 16 років. Однак за згодою одного з батьків чи особи, яка його замінює, може бути прийнято, як виняток, на роботу особу, якій виповнилося 15 років.

Висновки. В Україні на основі ратифікованих міжнародних актів приймаються відповідні нормативи, державні програми, які передбачають рішучі кроки у подолання соціальних проблем неповнолітніх, захисту їх прав та покращення їхнього життя в суспільстві, проте характер цих норм зазвичай носить декларативний характер, зумовлений відсутністю механізму реалізації поставлених задач та контролю з боку міжнародних спільнот, а також можливістю уникнути відповідальності за невиконання регламентованих норм та обмежене фінансування державних програм соціального захисту неповнолітніх. Отже, першочерговим завданням нашої держави є створення такої правової бази захисту прав і свобод неповнолітніх, яка б повною мірою відповідала міжнародним стандартам і забезпечувала реалізацію цих прав та передбачала механізм їх захисту у випадку порушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бориченко К.В. Міжнародно-правові стандарти соціального захисту сімей з дітьми/К.В. Бориченко // Зб. наук. праць. Матеріали І міжнар. наук.-практ.конф. (Київ, 25-26 квіт. 2013 р.). – К. : Ніка-Центр, 2013. -с. 495-500.
2. Стан дотримання та захисту прав дитини в Україні [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://www.ombudsman.gov.ua/ru/images/stories/07022011/S_Dopovid_4.pdf
3. Про права дитини [Електронний ресурс] : Конвенція ООН - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021
5. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Про економічні, соціальні і культурні права [Електронний ресурс] : Міжнародний пакт від 19.10.1973 р.- Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_042
6. Про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці [Електронний ресурс] : Конвенція МОП № 182. - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_166